

DE KOR MAANDORGAAN VAN "BIOLOGIA MARITIMA".

REDACTIE : H.A.V. VLIJMMEREN & RIDDER VAN DOORNE
BALISTRAAT 96, DEN HAAG 2011.

SECRETARIS : R.M.L. ATEs, WESTZIJDE 372bv, ZAANDAM
TEL. 02980-68302

CONTRIBUTIE : (INCL. ABONNEMENT) f 15,-- PER JAAR,
GIRO 27.83.96 T.N.V. PENN. BIOLOGIA
MARITIMA. AMSTERDAM.

JAARGANG 21

JANUARI 1971

voorwoord

VAN DE REDACTIE

DE REDACTIE VAN DE KOR WIL GRAAG DEZE NIEUWE JAARGANG BEGINNEN MET U EEN IN ALLE OPZICHTEN VOORSPOEDIG 1971 TOE TE WENSEN.

ZOALS U OOK AL OP DEZE BLADZIJDE KUNT ZIEN, HEEFT DE KOR WEER ENIGE WIJZIGINGEN ONDERGAAN. IN DE EERSTE PLAATS HEBBEN WE EEN NIEUWE VIS OP DE OMSLAG; DE GELE PAGINA'S ZIJN VERDWENEN, DE VASTE GEGEVENS KOMEN VOORTAAN OP DE EERSTE PAGINA, EVENALS ONS KORTE VOORWOORD.

HET STREVEN OM MEER OVER DE KORAALDIEREN TE SCHRIJVEN KOMT IN DIT NUMMER WEL TOT EEN HOOGTEPUNT: AAN U DE TAAK OM DOOR MIDDEL VAN HET LEVEREN VAN KOPIJ ONS BLAD OP DIT GOEDE PEIL TE HOUDEN.

ENQUETE AMSTERDAM

De Werkgroep Amsterdam van BM heeft de resultaten van een enquête welke onder haar leden werd gehouden, op stencil gezet en gebundeld. Deze map is voor f 2,50 te koop en voor dat bedragje schaft U zich interessant studiemateriaal aan.

19 leden hebben in detail de technische gegevens van hun aquarium verstrekt, waardoor U in de gelegenheid is om eens te lezen hoe anderen het doen.

Verscheidene mensen spreken in de formulieren hun twijfel uit over het gebruik van de TUV lamp en in een enkel geval gebruikt men hem niet meer, zonder dat er problemen optreden. Maar bewijzen doet dat natuurlijk niets.

Voor het merendeel worden tropische bakken beschreven en het was typisch te zien dat praktisch iedereen daarboven een grolux lamp gebruikte. Vast staat nu ook wel dat het verlies bij de tropische dieren vooral optreedt in een korte periode na de aankoop. Of de handelaren ze te snel doorverkopen of dat andere factoren wellicht een rol spelen, blijft een open vraag.

In een geval komt een klacht voor over een doorzwetende asbestcementbak. Dit mag beslist niet voorkomen en men kan dit zonder meer beschouwen als een fabricagefout waar de fabrikant voor verantwoordelijk is. Men dient zoiets onmiddellijk te claimen.

Er zijn zeer veel asbestcementbakken in gebruik waar ook na jaren dit euvel niet voorkomt.

Tenslotte willen we nog een interessant punt vermelden dat we tegenkwamen. Een van de leden waarschuwt tegen het gebruik van verbandwatten als filtermateriaal b.v. bij het doseren van geneesmiddelen. Kleine pluisjes kwamen in dat geval in het water terecht, die dan door de vissen werden verslonden. Spoedig daarop stierven de vissen.

Nog veel meer belangrijke gegevens kunt U krijgen door de map zelf aan te schaffen.

H.A.v.Vlimmeren

CONGRES BIOLOGIA MARITIMA

Het jaarlijks congres van de vereniging Biologia Maritima is weer een groot succes geworden. Ondanks dichte mist die ons op de vroege ochtend van de 22e november verrastte, was de toeloop zeer groot zodat extra stoelen moesten worden aangesleept.

Voorzitter de Graaf kwam in zijn openingsrede met een zeer belangwekkende mededeling. De groei van BM is de laatste jaren dermate sterk, dat het zinvol is geworden om in een aantal steden en streken nieuwe afdelingen op te richten, en die evenals de reeds bestaande afdelingen de status van autonome verenigingen zullen krijgen.

De vereniging BM zal dan een overkoepelende federatie worden waarbinnen de diverse verenigingen zijn verenigd.

Onze statuten zullen op korte termijn worden aangepast, waartoe de heer Koller zich na enige zachte drang vrijwillig beschikbaar stelde. Ons congres zal in de toekomst tevens ledenvergadering worden. Meer gedetailleerde gegevens omtrent deze nieuwe structuur van onze vereniging kunt u binnenkort van het bestuur verwachten.

Na deze hoogst belangrijke mededeling maakt de heer de Graaf nog iets goed, dat vorig jaar door zijn afwezigheid niet kon geschieden, namelijk de hulding van onze scheidende voorzitter, de heer M. Bot. De vereniging BM heeft zeer veel aan de heer Bot te danken. Sinds de oprichting in 1931 heeft hij doorlopend een of andere functie in BM gehad. Vaak een functie waarbij hij met zijn welbekende tact en welsprekendheid de golven kleiner wist te maken en rimpeltjes wist weg te strijken.

Ook de heer H. Compaan, die de heer Bot vele jaren als voorzitter heeft meegemaakt, hield een toespraak waarin hij zijn respect voor de heer Bot onder woorden bracht.

Op voorstel van de heer de Graaf werd de heer Bot tot ere-voorzitter van Biologia Maritima benoemd, terwijl hem namens ons allen een prachtig boek "The great age of sail" werd aangeboden.

Onze nieuwe erevoorzitter bedankte daarop de sprekers en de leden en kwam daarna met de voor sommige leden onthullende mededeling, dat

hij in al die jaren dat hij voor BM werkte, nimmer een zeeaquarium in huis had!

Na deze inleiding werd met het wetenschappelijk gedeelte van het congres begonnen.

De heren Ates en Van Vlimmeren lieten een reeks dia's zien van Bretagne, waarbij de heer Ates het deel boven water voor zijn rekening nam en de heer Van Vlimmeren met ons naar de diepte dook.

We konden weer eens zien hoe rijk en betrekkelijk dichtbij dit mooie gebied toch wel is.

Daarna kwam de heer Compaan aan het woord om de koeling van het aquarium te bespreken. De laatste jaren is in de praktijk echt wel aangetoond dat voor het succes van een koud zeewater-aquarium koeling toch wel een voorwaarde is.

Hoe belangrijk het hierbij is om voor een optimale wijze voor een goede isolatie van de bak te zorgen werd door de heer Compaan overduidelijk aangetoond. Hij verstreekte cijfers die werkelijk verbijsterend zijn en het is duidelijk dat een goede isolatie onmiddellijk in de electriciteitsrekening merkbaar moet zijn. Bovendien zal de slijtage van uw koelinstallatie aanzienlijk worden verminderd.

Na de middag beantwoordde de heer de Graaf een reeks vragen die door de zaal op hem werden afgevuurd en het lukte hem als gewoonlijk om iedereen weer een duidelijk antwoord of waardevol advies te geven. Na de pauze was het de beurt aan Ir Ruud Rozendaal om zijn onderwaterdia's van de Rode Zee te laten zien.

Deze 6 x 6 kleurendia's, allemaal opgenomen met een Rollei Marin onderwatercamera, waren werkelijk schitterend van kwaliteit.

Menig aquariumhouder zal daar onder de golven van de Rode Zee wel eens een kijkje willen gaan nemen.

Overigens heeft de heer Rozendaal een boek geschreven dat begin 1971 uitkomt, waarin hij u de kunst bij zal brengen om zelf dergelijke onderwaterfoto's te maken.

Toen het congres was gesloten bleek dat de dichte mist weer was teruggekeerd. Ondanks twee moeilijke ritten door de mist, geloven we wel dat niemand spijt heeft gehad dat hij naar Amsterdam is gekomen.

EEN FLUWELEN JUFFERTJE

Neen, geachte lezer, het zal niet gaan over een zeker fluweelzacht wezen dat we wegens de ongehuwde staat juffertje noemen, maar wel over een geducht lid van de grote familie der *j u f f e r t j e s v i s - s e n*, die het heldere water langs de tropische rifkusten bewonen. Waarom deze koraalvissen juffertjes worden genoemd weet ik niet, maar op zichzelf is het mij sympatiek dat de auteur van het Handboek voor het tropisch zeeaquarium, Fr. de Graaf, goede aandacht heeft besteed aan nederlandse benamingen.

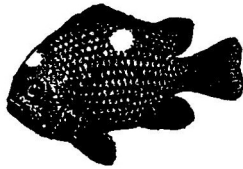
Heimans en Thijsse gingen hierin voor en ook zij waren niet bang hierom voor onwetenschappelijk te worden gehouden. Wel kan men er over twisten of een naam niet iets toepasselijks moet hebben en dan klinkt de duitse benaming rifbaars iets beter in de oren dan het vrouwelijke of op zijn best onzijdige "juffertje".

Maar goed, het gaat om de familie der Pomacentridae. Het fluwelen juffertje waarvan hier verder sprake zal zijn behoort tot het geslacht *D a s c y l l u s* en heeft als soortnaam de toevoeging *t r i m a c u l a t u s*. Dat slaat op de drie heldere witte vlekken die deze stoere, hoog opgebouwde vis al van verre doen herkennen. De hoofdkleur is fluweelzwart (dat wel), roodachtig oplichtend in toestand van opwindning. En daarop dan links en rechts een niet zo grote maar zeer heldere stip, met nog een derde boven op de kop.

Het exemplaar dan lange tijd mijn gezelschapsbak op stelten zette was overgebleven van een drietal jonge juffertjes, niet groter dan een stuiver, samen de bewoners van hetzelfde koraalstuk, waarin ze bliksemsnel alle tegelijk verdwenen bij enig onraad, om ook weer tegelijk te verschijnen te komen als het gevaar geweken was.

Toen ze wat groter waren ging elk van de drie op zoek naar een eigen territorium en toen begonnen de poppen te dansen! Er kwamen barre jachtpartijen met harde achtervolgingen, waarbij wel een formidabele zwemkunst ten beste werd gegeven en geen enkel obstakel moeilijkheden scheen te bieden, maar waarvan het einde toch de dood van twee van

de drie betekende. Toch was de bak ruim en er waren veel schuilplaatsen. De overwinnaar betrok een vaste hoek in de bak en volstond er nu voorlopig mee zichzelf van juffertje tot juffer te ontwikkelen door zoveel mogelijk voedsel voor de neus van de anderen weg te kapen.

Dacillus trimaculatus

Dat ging enige tijd redelijk goed, totdat kennelijk het moment was aangebroken om voor de tweede maal orde op de zaken te stellen. Aan alle medebewoners van de bak werd zeer duidelijk uitgelegd wie de baas was en dat kostte weinig moeite, met uitzondering van de confrontatie met een enige centimeters grotere anemoonvis die zich niet onmiddellijk liet intimideren. Bij gebrek aan beter werd daarmee een voorlopige wapenstilstand gesloten en het gelek er aanvankelijk op dat de twee elkaar als speelkameraad hadden gevonden. De juffertjesvis scheen tegenover de anemoonvis zelfs enige hoffelijkheid aan de dag te leggen door te pronken en snelle duikbewegingen te maken.

Natuurlijk is het fout om diergedrag te beschrijven in termen van menselijke gevoelens, en het bleek dan ook al spoedig van katjesspel tot bittere strijd te worden. Avond aan avond werden we opgeschrikt voor een doordringend knakkend geluid, waarmee de juffer zijn aanvallen vergezeld deed gaan. Tenslotte werd de anemoonvis gedwongen zich in een hoek weg te drukken en ze kreeg zelfs geen decimeter zwemruimte meer toegestaan. Dat ging toen niet langer en de fluwelen barbaar werd apart gezet. En daar zat hij dan in eenzaamheid, mistroostig achter een steen. Er viel niets meer te jagen en alleen was maar alleen. Van tijd tot tijd kwam de juffer met één oog achter de steen uit kijken naar wat zich in de kamer afspeelde, maar de pret was er voor hem geheel af. Toen

probeerde ik hem gezelschap te geven van een witstaart juffertje (*Dasyllus corneus*), eveneens een krachtig dier dat de fluwelen verwant behoorlijk partij kon geven. Na een vinnige verkenning werd er een blijvende wapenstilstand gesloten, maar ze bleven elkaar meten in kracht en behendigheid, tot het einde hunner dagen.

I R. D.G.ROMIJN - HAARLEM

MYA ARENARIA

Onderzoekers van het zeebiologisch instituut in Konstanz in Roemenië hebben in de monding van de Donau een voor dit gebied zeer zeldzaam schelpdier ontdekt.

Het gaat om de *Mya Arenaria* die aan de Atlantische kust van de Verenigde Staten in grote hoeveelheden voorkomt.

Hij staat daar bekend onder de naam "Clam" en is beslist een fijne delicatessen. De hoeveelheden die in de Donaumonding zijn gevonden, zijn zo groot dat men na wil gaan of het zinvol is om de schelpdieren voor voedingsdoeleinden te gaan verzamelen.

Een tiental jaren geleden hebben oesterkwekers uit Yerseke dit schelpdier vanuit de Verenigde Staten geïmporteerd in de hoop dat men ze in de Oosterschelde kon gaan kweken.

Deze proef is indertijd mislukt maar zee-aquariumhouders hebben de *Mya Arenaria* nog jarenlang in hun aquarium kunnen houden.

H.A.v.Vlimmeren

HEEFT U UW CONTRIBUTIE AL BETAALD?

EEN VERSLAG VAN EEN WEEK OP HET KORAALRIF BIJ XAI-XAI.

Als enthousiast sportduiker pleeg ik gewoonlijk mijn vakanties in de zee en aangezien ik daarbij sinds een jaar ook de 'trotse' bezitter ben van een tropisch zeewateraquarium, is het dus mogelijk om iets van al het mooie wat er op en om een koraalrif te vinden is mee naar huis te nemen voor verder plezier.

Het trotse schrijf ik tussen aanhalingstekens, aangezien de genoegens welke aan zo'n aquarium te beleven zijn wel zo ongeveer opwegen tegen alle zorgen welke er voor een eerstejaars aan verbonden zijn.

Al geruime tijd had ik plannen om mijn verswaterhobby, welke ik reeds meer als 20 jaar beoefen, met zeewater uit te breiden, temeer omdat het redelijk eenvoudig is om een mooie bevolking bij elkaar te vangen; maar eerst na het 'ontdekken' van siliconrubber lijm was ik in staat om een behoorlijk aquarium te bouwen. Dus was deze tocht naar Xai-Xai alreeds de tweede welke ik naar de zee deed met als voornaamste doel om dieren voor mijn aquarium te vangen en ook om wat waarnemingen te doen. Hierover wil ik graag iets meer vertellen.

De plaats: Xai-Xai in Portugees Oost-Afrika, ongeveer 10 mijl ten noorden van de monding van de Limpopo-rivier.

Dit is een plaatsje dat ongeveer 800 km. van mijn woonplaats Pietersburg gelegen is, wat dus een stevig eind rijden is maar daar zijn we hier in Zuid-Afrika wel aan gewend. Het klimaat is prachtig en soms wel een beetje te warm alhoewel je het maar een uurtje in het water kan uithouden, want dan klapperen je tanden behoorlijk op elkaar.

Na een voorspoedige reis met een kort oponthoud bij de grens, kwamen wij, m'n vrouw, 2 dochtertjes en ik, omstreeks 16.30 uur daar aan en we hebben gauw kamp gemaakt. Ook werden de meegebrachte volglazen bakjes in gereedheid gebracht zodat de volgende dag direkt dieren daarin geplaatst konden worden, als die gevangen zouden worden.

Daarna bij de plaatselijke vissers uit gaan vinden, hoe laat het laagwater zou zijn de volgende dag en aangezien dat om 8.30 uur v.m. zou zijn, waren we op 20 september jl. al heel vroeg op het rif om ééns te kijken

wat daar allemaal te zien was. Het overtrof de stoutste verwachtingen en nadat ik te water gegaan was, was het duidelijk dat hier verschillende bruikbare dieren te vangen waren. De plannen waren om ongeveer 6-8 vissen te vangen alsook wat lagere dieren, zoals heremietkreeftjes, slakken e.d., terwijl ik ook graag wat anemonen wou proberen. Toen ik echter al de prachtige koraalvissen zag zwemmen was het moeilijk om bij het oorspronkelijke besluit te blijven. Aangezien de meeste van deze dieren in elk geval geen lang leven zou zijn beschoren in mijn aquarium, ten eerste vanwege de speciale manier waarop ze gevoerd moeten worden en ten tweede omdat de beschikbare ruimte niet groot genoeg is, heb ik er maar genoeg mee genomen om ze een dag of zo in één van de meegebrachte bakjes te bewonderen en ze daarna weer in hun natuurlijke omgeving los te laten. Zulke losgelaten dieren werden direkt weer in de groep opgenomen, zoals ik dat heb kunnen waarnemen. Ik nam ze dan weer mee de zee in en zodra ik een school van hun soortgenoten zag liet ik ze los uit het plastic zakje, waarna ze rechtstreeks naar hun gelijken toezwommen, alsof er niets gebeurd was intussen.

Hier volgen een paar metingen welke misschien van belang zijn; Water in rotspoel, 2 uur blootgesteld aan de zon, geen invloeiend zee-Water in de zee; s.g. 1-027, Temp. 21° C. Dit was gedurende mijn verblijf gelijk en geen verschillen konden gedurende dagelijkse metingen gevonden worden. Wat wel interessant was om te zien was het feit dat de dieren welke in de rotspoelen leven blijkbaar geen enkel bezwaar hebben tegen een plotselinge temperatuursverlaging. Ik heb namelijk de moeite gedaan om eens te controleren in hoeverre het inkomende vloedwater de dieren zou beïnvloeden bij een rotspoel welke tijdens het inkomen van de vloed in één keer een geweldige mep zeewater van lage temperatuur inkreeg. De temperatuur in de poel zakte in 30 sec. met 5° C. door de doorstroming en de dieren in deze poel toonden verschillende reacties op deze verlaging. De vissen schenen meer actief op voedseljacht te gaan, de anemonen gingen open en de andere lagere dieren, zoals Kokerwormen, heremietkreeftjes en naaktslakken schenen schuilplaatsen op te gaan zoeken. Misschien is het ook vrij logisch dat het verloop van zaken zo is omdat het water wat invloeit, ook voedsel aan moet brengen terwijl de vissen krachtige zwemmers zijn welke niet door een inkomende golf uit hun rotspoel gespoeld worden. De lagere dieren daarentegen ge-

bruiken blijkbaar de tijd dat het water stilstaat om te eten en beschermen zichzelf tegen het geweld van het instromende water, waar zelfs de mens moeite heeft om op de been te blijven.

Ik heb dit ook eens geprobeerd te stimuleren door met een emmer een hoeveelheid water uit de open zee in een kleine rotspoel te plensen waardoor dezelfde reactie werd opgeroepen. Misschien heeft de plotse daling in temperatuur hier wel veel mee te maken. Dit geldt natuurlijk alleen voor de bewoners van zulke rotspoelen en heeft geen toepassing op de dieren welke in de open zee leven.

Gedurende de 20ste september ben ik een uurtje wezen duiken waarbij ik tussen de rotsen de mooiste koralen te zien kreeg en sponsen in een verscheidenheid kleuren. Ook de soorten rijkdom van de vissen zal elke lezer later watertanden.

Poetsvissen, koraalvlinders, doktersvissen, juffertjes, koepokvissen, Picasso vissen, koraalklimmers, baarzen en wat er allemaal nog meer was, het één al mooier dan het ander.

Toen ik echter een kleine (ongeveer 1.20 meter) haai ontmoette van de soort *Carcharhinus obscurus*, besloot ik dat het toch blijkbaar wenselijk was om niet weer zonder harpoen te water te gaan. Het zal overigens niet waarschijnlijk zijn dat ik een tweede ontmoeting met deze vis zal beleven.

Daarna hebben wij de week natuurlijk zeer genoten van zee en zon en zo in de loop van de week heb ik de verschillende dieren welke ik mee wilde nemen gevangen. Dat waren uiteindelijk: één *Amblyrhynchotes honckenii* (kogelvis), twee dieren van een mij onbekende soort Juffertjesvis welke erg mooi zijn. De grondkleur is muiskleurig terwijl een V teken vanaf de inplanting van de rugvin tot de zijdestreep loopt om dan weer in het midden van de rugvin op te komen. Verder een zwarte stip aan de bovenkant van de staartwortel. Eén exemplaar van een onbekende soort, ook vermoedelijk een Juffertjesvis die bruin van grondkleur is, met een rose gloed over de kieuw en onderkant van de bek terwijl een gele band overdwars recht rondom de vis loopt tussen de achterkant van de rugvin en de staartwortel.

Eén zeer jong exemplaar van de *Abudefduf annulatus* waarvan ik reeds een halfwas exemplaar bezit, één jonge *Stermuraena* (*Echidna nebulosa*) welke mij meer dan twee uur in het water heeft beziggehouden voor ik hem te pakken had en één jonge *Omobranchus woodi* (*Blennie*). Nu is het heel gemakkelijk om een opsomming te geven van wat er gevangen is maar in werkelijkheid vang ik veel liever een vis in mijn bak als in een rotspoel, al is ie nog zo klein. De *Stermuraena* heeft de meeste moeite gegeven terwijl de meeste andere dieren meer per geluk in het net terug kwamen. Is er niet iemand die een goede methode weet, om dieren in open zee te vangen of op rotspoelen? *)

Zo ben ik meer dan 3 uren bezig geweest om te proberen een prachtige *Picassovis* te vangen maar uiteindelijk heb ik het maar als een onbegonnen taak laten gaan en heb daarna elke dag even naar hem gekeken. Dat zwemt maar heel rustig rond op zo'n 10 meter diepte en komt zelfs even kijken wie er nu eigenlijk de moed heeft om in zijn domein in te dringen, maar als er dan gevangen moet worden weet hij precies waar weg te kruipen en krijg hem daar dan maar eens uit. Het is bovendien erg vermoeiend om alsmat op en af te zwemmen omdat je als terra firma bewoner nu eenmaal lucht moet krijgen om te leven. Voor dit doel heb

ik nu een ander ontwerp gemaakt zodat ik de volgende keer beneden kan blijven. Mogelijk iets voor vrienden welke in de Middellandse zee zelf ter visvangst gaan ? Het neusventiel van het duikmasker wordt opengesneden, zoals dat bij gebruik van een aqua-long gebruikelijk is. Dan wordt aan het mondstuk van de snorkel een stuk tuinslang bevestigd wat zo lang moet zijn als de diepte waarop u wilt gaan werken. De bovenkant van de tuinslang wordt ongeveer 20 cm. door een styrofoam vlotje geschoven zodat het met de deining op en neer kan bewegen zonder dat er water in deze lange snorkel komt. Nu wordt er door de mond ingeademd terwijl de uitademing via de neus plaatsvindt. Het gebruik van een riem met gewichten zal hier op zijn plaats zijn om u gemakkelijk onder water te laten bewegen.

Aan lagere dieren heb ik het volgende meegebracht:

één heremietkreeftje, één bidsprinkhaankreeftje, twee anemonen en een naaktslak. Alle dieren hebben de reis naar huis goed doorstaan in twee plastic kannen welke 25 liter elk kunnen houden. Thuisgekomen werd alles bij elkaar in de gereedstaande quarantainebak geplaatst waar ze het op het ogenblik goed maken.

Dit bezoek heeft me wel laten besluiten om zo gauw als mogelijk meer aquaria te bouwen welke geschikt zijn voor zeewater en dus ben ik reeds begonnen om twee bakken van 240 liter elk te bouwen met bijbehorend filterapparaat terwijl op dezelfde staander ook twee bakken van 120 liter elk geplaatst zullen worden. Mogelijk benijdtde lezer mij omdat het voor mij zo gemakkelijk is om allerlei mooie dingen te bemachtigen, maar vergeet dan niet dat ik weer de lezers benijdt omdat zij allerlei technische hulpmiddelen zoals wervelpompjes e.d. veel makkelijker in handen kunnen krijgen als ik.

BERT POLLING
Zuid Afrika.

*) De Redactie hoopt over ca. 2-3 maanden met een bericht te komen waarin het vangen van vissen met behulp van een verdovend middel wordt behandeld.

Red.

IN HET KORT

WESP STEEK SNOTOLF

In het Zeeaquarium in het Paviljoen de Vierbannen te Ouwerkerk waren we deze zomer getuige van een vreemd voorval.

Door het licht aangetrokken vliegen en andere kleine insecten die in het water terecht kwamen werden regelmatig met graagte, door een overigens goed gevoede snotolf opgeslokt.

Op een zomerochtend viel een fraaie wesp in het water, spartelde even en de Snotolf roeide er op af. De wesp werd in de bek genomen en gelijk weer losgelaten. Trillend en stuiptrekkend en heftig ademend zonk de arme snotolf naar de bodem.

Grote paniek bij de omstanders !

De eerste tien minuten lag de snotolf werkelijk te zieltogen doch geleidelijk aan knapte hij weer wat op.

Na een half uurtje zwom hij weer een beetje onzeker door de bak.

Na een uur was hij weer helemaal normaal.

VI.

POETSVISSEN ALS CHIRURG

Precies een jaar geleden was Dr. David Bellamy op een klein onbewoond eilandje in de Indische Oceaan voor een onderzoek naar de verticale verspreiding van koralen.

Tijdens dit onderzoek werden vooral de benen van de onderzoekers vaak door koralen beschadigd.

De wonden die dan ontstonden heelden moeilijk omdat men steeds weer opnieuw langdurig in zout water moest verblijven. Men had voldoende pennicilin bij zich om deze wonden te doen genezen, maar de expeditieleden voelden er niets voor om zich door de tijdelijke expeditiearts Bellamy in te laten spuiten omdat hij volgens hen daar als bioloog totaal geen verstand van had. Bellamy was het daar roerend mee eens, want hij durfde ook zichzelf geen injectie te geven.

Toevallig ontdekt men dat poetsvissen graag aan die wonden knabbelden. Merkwaardig genoeg deed dit geen pijn en men ging daarom verder.

Op een druk poetsstation ging men een half uur in het water zitten.

Zwermen poetsvissen maakten de wonden schoon en het bleek dat de wond daarna betrekkelijk snel ging genezen. Men stelde vast dat het voldoende was eens in de twee dagen een half uur naar de poetsvissen te gaan om in recordtempo van de wonden af te komen.

De poetsvis (Labroides dimidiatus) en de valse poetsvis (Aspidontus taeniatus)

Het enige probleem waren de valse poetsvissen die zo nu en dan mee kwamen doen en die gemeen in de open wonden beten. Maar dat ongerief accepteerde men maar als onvermijdelijk.

ZOUTWATERFOREL GEKWEKT

Westduitse visserijdeskundigen willen de Oostzee gaan bevolken met zoutwaterforellen. Het visserij-instituut in Hamburg heeft dit voorjaar duizend forellen die in zoetwatervijvers zijn gekweekt, uitgezet in de Oostzee bij Eckernfjärde.

Na een half jaar van waarnemingen staat het vast dat: de vissen opperbest gedijen in het zoute water. In de komende lente wordt een nog grotere massa forellen uitgezet.

Uiteindelijk wil het instituut de Oostzeevissers aan een nieuwe bron van inkomsten helpen door het kweken van zeeforel.

Deze zou de verdwijnende Oostzeezalm moeten opvolgen en in gerookte vorm een bijzondere lekkernij vormen.

Als we echter lezen dat de dolfinen van het dolfinarium te Kolmarden (Zweden) zijn gestorven door het eten van vergiftigde vis uit de Oostzee, dan wensen wij voorlopig niet te genieten van die gerookte forellen.

In plaats van een nieuwe kweek op te zetten en daar grote bedragen aan te besteden zou het wellicht rationeler zijn om eens na te gaan waarom de Oostzeezalm verdwijnt en daar eens wat aan te gaan doen. Zou ook prettig zijn voor de nieuwe dolfinen in Kolmarden.

PORTUGESE OESTERS

Oesterkwekers importeren vanuit Frankrijk regelmatig Portugese oesters (*Crassostrea Angulata*).

Een enkele keer planten deze oesters zich voort en het blijkt dat 1970 hiervoor een bijzonder gunstig jaar is geweest.

Op enkele plaatsen van de zuidkust van Schouwen-Duiveland vonden we in de herfst met springtij-laag water tientallen van deze oesters met een grootte van een cent tot een gulden.

In het aquarium zijn ze wel kwetsbaar want we merkten dan krabben, heremietkreeften en purperslakken makkelijk raad weten met de nog te-re schelpen.

H.A.v.Vlimmeren

KORRESPONDENTIE.

Toen ik in januari begonnen ben met de aankoop van enige zeedieren, bevond zich daaronder ook een gestreepte heremietkreeft, die nogal klein behuisd was in een schelp waarop zich drie kleine anemoontjes bevonden. In mijn aquarium bevonden zich al een aantal schelpen die

groot genoeg waren om een heremietkreeft te huisvesten. Al spoedig na het inbrengen van de dieren bleek de heremietkreeft te zijn overgestapt naar een grotere schelp. Daar lag nu de schelp waar hij uitgekropen was, met de drie anemoontjes er nog op. Maar het ongelooflijke gebeurde. 's Avonds zagen we de heremietkreeft rondscharrelen bij de voorruit en we dachten dat hij wat aan het spelen was met zijn oude schelp. Soms half uit zijn huis reikend kantelde hij de schelp als maar om. Het bleek bij nadere beschouwing echter dat hij met enorm geduld bezig was de anemoontjes van de schelp te peuteren om deze daarna op de nieuwe schelp aan te brengen. De hele procedure heeft enkele uren geduurd.

Iemand die een zeewateraquarium heeft en iets interessants aanschouwen wil, zou ik willen aanraden om een heremietkreeft aan te schaffen. Het is iets fantastisch om enkele lagere dieren in het aquarium te hebben.

Th. Nicolai,
Kammingastraat 4,
HARKEMA-OPEINDE (Fr.)

BOEKBESPREKING

ANIMALS OF THE ROCKY SHORE OF NEW ZEALAND

Margaret A. Leslie

19 x 24 $\frac{1}{2}$ cm., 128 pag., 107 afb.

A.H. & A.W. Reed - Wellington, 1968

Ook Nieuw Zeeland heeft met het verschijnen van dit boek haar eigen versie van "Wat vind ik aan het strand".

Op zeer heldere wijze geeft de schrijfster een beeld van de dieren die aan de rotskusten van Nieuw Zeeland leven, en daar door de liefhebber met laag water verzameld kunnen worden. Zo te zien lijkt het daar wat op ons goede Bretagne.

De methodiek van het verzamelen, beschrijven en prepareren wordt stap voor stap doorgenomen, waardoor de amateur wat meer inzicht krijgt in de wetenschappelijke manier van het biologisch werk aan de kust.

Dit deel is ook voor de Europese amateur van belang. De rest, dus het gedeelte waarin de dieren worden besproken kan voor ons pas echt interessant worden als we de kans krijgen eens ter plaatse te gaan kijken. En dat is nogal ver weg.

VI.

HARVEST OF THE SEA

John Bardach

14 x 21 cm., 301 pag., 54 afb., \$ 6,95

Harper & Row - New York, 1968

Nog steeds hopen veel mensen dat de zee eens voor ons allen een aanzienlijk belangrijker bron van voedsel zal worden dan hij nu is. Of de desastreus voortschrijdende waterverontreiniging daar geen onverbiddelijk stokje voor zal steken, moeten we maar afwachten. En in die tussentijd kunnen we wellicht genieten van het onderhavige boek dat op onderhoudende wijze een overzicht geeft van het vele werk dat op het

openblik wordt verricht om de oogst uit de zee te vergroten. De schrijver toont aan dat met een wetenschappelijk verantwoorde exploitatie, de zee veel meer kan opbrengen dan nu het geval is.

De overbevissing is zeer plaatselijk en grote delen van de oceanen die visrijk zijn, worden niet of nauwelijks bevestigd.

Ook dit boek, dat werd geschreven voordat de wereldopinie met de neus op de waterverontreiniging werd gedrukt, maakt de schrijver een uitdrukkelijk voorbehoud bij zijn optimistische blik op de toekomst.

Alles wat hij voorziet kan gebeuren: Mits de oceanen schoon blijven.

VI.

SHELLFISH OF THE NORTH SEA

Pieter Korrynga

Fol. 17 van de Serial Atlas of the Marine Environment.

American Geographical Society, 1969, \$ 9.00.

In 6 pagina's tekst en 9 kleuren kaarten geeft Prof. Korrynga van het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek in deze atlas een overzicht van de commercieel belangrijke schelpdieren en kreeftachtigen die in de Noordzee leven.

Er wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van de exploitatie en het kweken van deze zeedieren in Europa.

In de atlas worden besproken: oesters, mosselen, kokkels, alikruiken, wulken, kreeften, krabben, garnalen, steurkrabben en nog enkele minder belangrijke soorten. Met behulp van duidelijke kaarten waar de verschillende dieren worden gevangen krijgt men een uitstekend beeld van de verspreidingsgebieden.

Het is een zeer interessante verzameling waarvan de prijs echter voor de amateur wel aan de hoge kant is.

VI.

AQUARIENFOTOGRAFIE - GANZ EINFACH

Heinz Freese & Gerhard Marcuse.

14 x 20½ cm., 80 pag., vele afb. DM 9,60
Alfred Kernen Verlag - Stuttgart, 1964

Het is merkwaardig dat er de laatste 5 jaar tientallen, soms dikke, boeken zijn uitgegeven over de onderwaterfotografie, maar dat er in de vele, vele jaren dat de aquariumhobby bestaat, op dit gebied practisch niets is veschenen.

Het vrij dunne boekje dat we hier ter bespreking hebben maakt echter veel goed. Ook al is men geen geroutineerde fotograaf, dan kan men toch met dit boekje de eerste grondbeginselen van dit interessante facet van onze hobby aanleren.

We willen niet beweren dat het allemaal zo eenvoudig is. De grondprincipes wel, ja! Maar in de praktijk valt het toch wel wat tegen. Daar staat tegenover dat men in tegenstelling tot de onderwaterfotografie, geen last heeft van de troebelheid van het water, de deining, stroming en de koude. Ook het toepassen van allerlei hulpmiddelen is in het aquarium heel wat eenvoudiger. Met dit boekje en een flinke dosis geduld en doorzettingsvermogen komt U beslist tot behoorlijke resultaten. De redactie van DE KOR houdt zich aanbevolen voor Uw resultaten.

VI.

ADVERTEREN IN DE KOR

Gaarne maken wij U er nog eens op attent dat U als lid van de vereniging Biologia Maritima recht heeft op gratis advertentieruimte voor zover het geen handelsdoeleinden betreft. Dus heeft U een aquarium dat U kwijt wilt, of zoekt U iets te koop, geef dan de volledige tekst voor de advertentie op en wij zorgen voor kosteloze plaatsing.

De redactie heeft het recht zonodig de inhoud van de advertentie te wijzigen zonder het karakter van de inhoud te veranderen.

SPELREGELS VOOR:

HET INZENDEN VAN KOPIJ.

HOE ? Zowel geschreven als getikte artikelen en stukjes zijn welkom. Als U toch tikt dan graag 70 aanslagen per regel. Tekeningen met zwarte inkt op wit papier. Deze kunnen dan zonder overtekenen worden meegeplaatst.

WAAROVER kan geschreven worden ? Alles betreffende het zeewater-aquarium. Dus, aquariumtechniek (ervaringen met nieuwe hulpmiddelen), waarnemingen, voeding, diergedragingen, problemen etc. Verslagen van vangtochten, vangmethoden en vindplaatsen, vervoer en opvang. Verder aquariumfotografie, zeebiologische- en oceanografische onderzoekingen en verslagen van bezochte publieke aquaria en tentoonstellingen. Ook uittreksels van artikelen uit andere bladen betreffende onze hobby zijn welkom.

WIE kan in DE KOR schrijven ? DE KOR is voor en door de leden: dus iedereen. Heeft U geen schrijverstalent en toch iets te vertellen? Geen nood, schrijf dan een doodgewone brief aan de redactie en wij maken het persklaar. Trouwens SCHRIJF GEWOON. Een artikel met veel dure deftige woorden of quasigrappige toon is meestal onleesbaar.

WANNEER wordt Uw artikel geplaatst ? De redactie moet vooruit werken én ieder nummer zo gevarieerd mogelijk maken. Laat U dus niet ontmoedigen als het een paar maanden duurt. Aktuelle artikelen worden natuurlijk zo snel mogelijk geplaatst.

WAAR moet de kopij naar toe ? Redactie "DE KOR", Balistraat 96, Den Haag. Wij hebben een extra grote brievenbus en zien Uw kopij graag tegemoet.

De redactie.